



2025-05-05

Dnr KN2025/00089

Klimat- och näringslivsdepartementet

e-post: kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Fortums yttrande över Statskontorets förslag till en ändamålsenlig och effektiv organisering av det tekniska stödet för kärnsäkerhet och strålskydd

Fortum som är en av Nordens största aktörer inom kärnkraft, tackar för möjligheten att avge yttrande över ovan rubricerat ärende. Genom vår delägda kärnkraft i Sverige, samt både hel- och delägd kärnkraft i Finland, har vi omfattande erfarenhet av vad det innebär att driva och utveckla denna typ av verksamhet. Vi har nyligen genomfört en omfattande förstudie avseende förutsättningarna att bygga ny kärnkraft i Sverige och Finland. Detta arbete fortsätter nu med fördjupade samarbeten och vidareutveckling av konkreta projekt.

1

INLEDANDE OCH GENERELLT

Fortum instämmer i huvudsak i Statskontorets nuläges- och problembeskrivning vad gäller utformningen av dagens system. Vi delar även uppfattningen att ett formaliserande och inrättande av en nationell teknisk stödorganisation (TSO) skulle vara gynnsamt för kärnkraftsutvecklingen i Sverige. Att erforderligt kompetens- och utredningsstöd finns att tillgå är viktigt för så väl den befintlig kärnkraften som för eventuella drifttidsförlängningar och nybyggnation.

Att initialt inrätta en intern TSO hos Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) kan vara ett rimligt första steg, givet utgångsläget. Över tid behövs dock en organisation som kan arbeta bredare och mer oberoende i förhållande till samtliga branschaktörer. Den uttalade målsättningen bör därför vara att på sikt skapa en helt fristående TSO. Ett uppdrag om att inrätta en intern TSO inom SSM behöver därför förenas med löpande uppföljning samt en handlingsplan som säkerställer denna förflyttning.

Fortum vill också inledningsvis betona vikten av ett starkt nordisk samarbete inom det kärntekniska området. Genom samverkan och olika samarbeten kan synergieffekter uppnås i form av så väl bättre resursutnyttjande som ökat kunskapsutbyte.

2025-05-05

2 VIKTEN AV EN NATIONELL TSO

Fortum är positiva till och delar Statskontorets syn på att en teknisk stödorganisation (TSO) för att stärka kompetens- och utredningsstödet inom kärnsäkerhet och strålskydd bör inrättas i Sverige. Vi bedömer liksom utredningen att dagens system är fragmenterat och inte är tillräckligt effektivt och ändamålsenligt för att möta kommande utmaningar. För att förverkliga regeringens ambitioner om att bygga ny kärnkraft i Sverige, men även för att säkra långtidsdrift av befintlig kärnkraft och kunna fullfölja åtagande vad gäller byggnation av slutförvar m.m., behövs en stark TSO som ges förutsättning att på ett mer fördjupat, strategiskt och långsiktigt sätt kunna säkra så väl den nationella kompetensförsörjningen som tillgång till erforderliga utrednings- och forskningsresurser.

En TSO bör också i sin roll kunna verka som en samlande kraft och därmed säkerställa att kompetensutbyte och kunskapsöverföring sker mellan olika parter, så väl nationellt som internationellt. En rätt utformad TSO kan också utgöra en central komponent för ett koordinerat och samlat program för strålsäkerhetsrelaterad forskning.

Då Sverige har begränsade resurser vad gäller tillgång till både kompetens, finansiering samt laboratorie- och forskningsutrustning så kommer en lyckad samverkan mellan myndigheter, industri och lärosäten vara helt avgörande för hur väl vi kommer lyckas som kärnkraftsnation. Uppdraget om att formalisera en TSO i Sverige behöver därför vara kopplat till en långsiktig nationell strategi för kärnkraft, där såväl statens som olika branschaktörers roller och ansvar tydligt framgår och definieras.

3 INTERN KONTRA EXTERN TSO

Givet de befintliga förutsättningarna och begränsningarna som på ett förtjänstfullt sätt analyserats och beskrivits av Statskontoret, så kan det initialt vara rimligt att inrätta TSO:n internt hos SSM. Fortum delar också Statskontorets uppfattning att SSM behöver upprätthålla sitt oberoende i förhållande till industrin, men även det omvända gäller.

Förslaget i sin nuvarande utformning, med en intern TSO inom SSM, kan innebära risk för att myndighetsutövning inte tillräckligt effektivt skiljs från stödfunktionen. Upplever externa parter att tillsyn och utformning av regelverk blandas ihop med TSO-uppdraget och att beställning, utförande samt accept sker inom samma organisation på ett partiskt sätt finns risk att parallella expertorganisationer kommer byggas upp.

Fortum anser därför, i likhet med flertalet andra branschaktörer, att den uttalade ambitionen och målsättningen på sikt bör vara att skapa en helt fristående TSO, vars

2025-05-05

oberoende till såväl industrin som reglerande myndighet kan säkerställas. Det primära och långsiktiga fokuset måste vara förbättrad nationell kompetens och förmåga inom det kärntekniska området snarare än mer kortsiktiga myndighetsrelaterade behov.

En fristående TSO kan på ett avgörande sätt bidra till utvecklingen genom att fungera som ett oberoende kompetens- och utredningsstöd till såväl industrin som myndigheter. En fristående TSO har bättre förutsättningar att tillhandahålla och vidmakthålla kompetens över tid och verkar bredare. Genom att kunna bedriva uppdragsforskning åt så väl offentliga som privata uppdragsgivare skapas en större efterfrågan som i sin tur leder till fler arbetsuppgifter och ökad sysselsättning. Även närliggande områden och fler aspekter än de som SSM traditionellt inkluderar i begreppen kärnsäkerhet och strålskydd skulle med fördel kunna inkluderas i arbetet. Detta kan handla om exempelvis kemi-, material- och betongfrågor samt utbyte och växelverkan med andra branscher.

Finska VTT:s struktur och arbetssätt, tjänar här som ett bra exempel. I övrigt är också det nordiska samarbetet något Fortum vill lyfta fram. Eftersom TSO-stödet har stark koppling till forsknings- och utvecklingsfrågorna är det fördelaktigt om TSO-funktionen även kan verka som en centraliserad resurs och samlande kraft för ett gemensamt nationellt program för strålsäkerhetsrelaterad forskning. Väl fungerande samverkan och dialog mellan industrin, myndigheter och lärosätena inom det kärntekniska området är helt avgörande för Sverige som kärnkraftsnation och därmed hur väl vi kan hävda oss i internationella sammanhang.

4

ÖVRIGT

Fortum delar synen på att finansiering främst bör ske med anslagspost från regeringen och inte via ökade avgifter. Vi anser också att det är viktigt att de forskningsavgifter och andra liknande avgifter som branschen redan idag betalar in till SSM används kostnadseffektivt och ändamålsenligt. För att skapa långsiktiga och bestående mervärden kopplat till strålsäkerhetsområdet och därtill relaterade vetenskapliga och tekniska frågor behövs god dialog och samverkan med branschen.

Förövrigt noterar vi faktafel om Fortums deläggande i svensk kärnkraft (bilaga 2, aktörsbeskrivning, sid 138) och avslutningsvis ser vi fram emot fortsatt gott samarbete och dialog i ärendet.

Med vänlig hälsning,

Sara Nilsson

Sara Nilsson, Fortum Sverige AB